

anställda, också med 10 procent, vilket naturligtvis fortsätter att gynna de många små men viktiga forskningsintensiva företag som har avdraget sedan tidigare.

Syftet med denna reform för forskningsstarka företag är naturligtvis att stärka Sverige som forskningsnation och stärka den forskning som utförs i det svenska näringslivet. Forskning har ju den naturen att det rör sig om ett stort risktagande. Långt ifrån all forskning leder till slutlig nytta, om man nu får använda det ordet, i form av ny teknik och nya produkter för företagen. Men forskning som bedrivs av ett företag kan leda till fortsatt forskning och också vinster i andra företag eller för all del i offentlig sektor. Det finns alltså en samhällsekonomisk vinst i att företag stimuleras att våga satsa på mer forskning.

Fru talman! Sverige är en ledande forskningsnation. Svensk forskning står sig mycket stark i internationella jämförelser. Vi satsar stora resurser på forskning, totalt en bra bit över 150 miljarder kronor varje år. Av den summan står staten för runt 40 miljarder, som huvudsakligen går till högskolor och universitet men också till forskningsråden. Men näringslivet, företagssektorn, står för nästan 100 miljarder kronor varje år. Det är bra. Det placerar Sverige bland de få nationer som satsar allra mest på forskning och utveckling per capita. Vi hamnar bland topp fem bland OECD-länderna i de utvärderingar som till exempel Vetenskapsrådet publicerar med jämna mellanrum, ungefär vartannat år, i sina forskningsbarometrar.

Men det är framför allt den offentliga finansieringen som är riktigt stark. Företagssektorn satsar något mindre jämfört med hur det är i jämförbara länder. Vi kan också titta lite längre tillbaka i historien. Då ser vi en nedåtgående trend för företagets forskningsinsatningar under 2000-talet. Det finns alltså anledning att stimulera forskningsinsatningar inom företagssektorn. Det utökade FoU-avdraget är ett sätt att göra det.

Vi ska komma ihåg en sak när det gäller det avdrag som vi debatterar i dag: I ett större sammanhang rör det sig inte om väldigt stora belopp. Det rör sig om ungefär en halv miljard i kostnader för statskassan för det forskningsavdrag som företagen för göra. Det är förvisso mycket pengar, men det ska då jämföras med de närmare 100 miljarder kronor som företagssektorn själv satsar på forskning och utveckling eller de runt 15 miljarder som staten satsar på forskning inom företagssektorn – det sker framför allt inom ramen för de strategiska innovationsprogrammen och samverkan mellan forskare och företag som staten delfinansierar via Vinnova, Tillväxtverket, Energimyndigheten och så vidare.

Självklart ska vi förvänta oss att de medel vi lägger från den offentliga kassan kommer till användning och nytta och att företagen svarar upp och levererar forskning av hög kvalitet. Det är något som behöver komma in i den utvärdering som behöver göras av detta avdrag. Jag vill vara tydlig med att Miljöpartiet självklart står bakom att vi behöver göra en sådan utvärdering. Jag tror att vi är överens om det mellan partierna.

Fru talman! Vad gäller inriktningen för forskningen de närmaste åren kommer regeringen att återkomma i höst med en forsknings- och innovationspolitisk proposition. Företagen är naturligtvis en väldigt viktig del i den svenska forskningspolitiken. Forskningen ska vara fri. Den bästa forskningen är den fria, nyfikenhetsdrivna forskningen. Men de strategiska samverkansprogrammen och innovationsprogrammen, de så kallade SIP:arna, kommer förmodligen också att adresseras i propositionen. Och propositionen kommer att ange inriktningen för de statliga satsningarna.

Vi har ett antal samhällsutmaningar som forskningen behöver vara med och hantera. Det gäller inte minst klimatet, där våra kommuner och regioner behöver få stöd i forskningen för hur de ska hantera till exempel starka vindar, stora nederbördsmängder, torka, hetta och bränder. Men det handlar också om de stora flyktingströmmar som inte minst FN förväntar sig kommer i klimatförändringarnas spår.

FN har prognostiserat 200 miljoner klimatflyktingar globalt kring seklets mitt, alltså inom tre decennier. Hur ska vi hantera den situationen globalt, inom EU, i Sverige och i våra kommuner? Här behövs forskning kring klimatanpassning och inte bara forskning kring prognoser och klimatomställning, som har dominerat klimatforskningen under många år.

Hälsoutmaningen är en annan utmaning. Här behövs klinisk forskning och mer forskning för en säkrare vård. I dag dör nästan 1 200 patienter i den svenska vården varje år i onödan. Vi behöver alltså mer forskning kring patientsäkerhet. Läkemedel och kemikalier behöver testas. Kan vi effektivisera den hanteringen genom att minska behovet av djurförsök och i stället forska fram alternativa metoder kan vi få ned både tid och kostnader i life science-forskningen, till exempel, förutom att vi då får en mer etisk forskningsprocess.

Det här är några av de delar som jag förväntar mig av den offentligt finansierade forskningen framöver, men också företagen är med och bidrar till både grundforskning och tillämpad forskning.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 13 Övergripande skolfrågor

Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU10
Övergripande skolfrågor
föredrogs.

Anf. 95 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Sverige ska vara ett land med tillväxt och lyckliga människor. Grunden för det är en väl fungerande skola, där alla barn lyckas och får kunskap och bildning.

Så är det inte i dag. Mer än var fjärde elev lämnar grundskolan utan fullständiga betyg, och vi har en omfattande lärarbrist. Så många som 65 000 lärare kommer att saknas 2025. Var fjärde lärare har utsatts för våld, sexuella trakasserier eller kränkningar. Mer än hälften av eleverna uppger att de blir störda i klassrummet. Vi har också 5 000 barn som över huvud taget inte går till skolan i dag fastän de skulle göra det.

I går presenterade Bris årsrapporten för 2019. Man genomförde under året 27 143 samtal via chatt, mejl och telefon. Nästan 5 000 av dessa samtal handlade om skolan och skolans brister.

Jag läser högt ur Brisrapporten: ”I samtal om ut-satthet i skolan handlar det dels om att vara utsatt för mobbing; att utsättas för hån, trakasserier, fysiskt våld och hot om våld från jämnåriga, och dels om att upp leva skolan som en otrygg plats att vistas i. Skolan är en vanlig brottsplats för unga, och känslan av att vara otrygg påverkar givetvis barns mående och livsvillkor.”

Bris säger vidare: ”Psykisk ohälsa är det vanligaste samtalsämnet hos Bris när barn söker stöd och allvarsgraden i barns samtal fortsätter att öka. Samtalen om suicid har ökat med hela 88 procent under de senaste fyra åren. Under samma tidsperiod har samtal om självskadebeteenden ökat med 55 procent och ätstörningar med 48 procent. Många barn håller sitt dåliga mående för sig själva och berättar inte om hur de mår för närstående i sina liv.

I samtalen till Bris beskriver barn att det är svårt att få hjälp och stöd för sitt mående och det finns stora brister i hur samhället förmår tillgodose barns behov av, och rätt till, hälso- och sjukvård. En del vet inte vart de ska vända sig för att få hjälp och det finns brister i bemötandet med vården. Barn berättar exempelvis att de har svårt att få hjälp om de inte bedöms må ’tillräckligt dåligt’. En röd tråd i berättelserna är att barn upplever att de inte blir tillräckligt informerade eller görs delaktiga i sin situation, att de slussas runt mellan aktörer eller får vänta i vårdköer, och att de olika vårdgivarna inte förmår se helheten runt barnet.”

Fru talman! I dagens ärende finns en rad förslag både från oss moderater och från andra partier som vore bra, för att inte säga nödvändiga, för svensk skola. Låt mig nämna några av de förslag som vi för fram i dag.

Vi föreslår att barn med särskilda behov ska säkerställas möjlighet att nå kunskapsmålen i form av anpassningar, till exempel mindre undervisningsgrupper eller resursskolor.

Vi föreslår att barn ska kunna gå om årskurser så att grundskolan ska garantera att alla barn uppnår kunskapsmålen.

Vi moderater föreslår att man ska förlänga skolplikten till 18 år, och vi vill ha en yrkesskola som ett alternativ till gymnasium för dem som bättre passar i den skolformen.

Vi vill avskaffa elevens val i dess nuvarande form och i stället använda timmarna för att prioritera de ämnen som elever behöver.

Vi vill utreda huvudmannaskapet för elevhälsan så att barn inte skyfflas mellan BUP, elevhälsan och vårdcentralen. Vi vill också ändra lagen för att tvinga fram en samverkan mellan dessa olika aktörer och på så sätt säkerställa att barn får insatser när det behövs.

Vi vill också införa kunskapskontrakt, minska antalet statsbidrag och i stället ge mer pengar direkt till kommunerna, för att nämna några saker.

Alla förslag i dag avslås, ibland helt utan förklaring, ibland med hänvisning till olika utredningar. Jag tycker att det är synd, för så länge vart fjärde barn går ut svensk skola utan att ha klarat av grundskolan och fått fullständigt betyg tycker jag att alla förslag är värda att diskutera och tänka vidare kring.

Med anledning av detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

(Applåder)

Anf. 96 PATRICK RESLOW (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna står givetvis bakom samtliga sina reservationer i ärendet, men jag yrkar i enlighet med den överenskommelse som finns i kammaren bifall endast till reservation 2.

För exakt en vecka sedan stod vi här i kammaren och diskuterade och debatterade gymnasieskolan. I den debatten gled vi in på en mängd frågor som också passar in i den här debatten, som alltså avser övergripande skolfrågor oavsett skolform. Ibland kan gränsdragningarna för vad som faller under respektive debatt vara ganska otydliga. Det finns till exempel ett antal frågor i detta ärende som lämpat sig mycket väl i en debatt om grundskolan. Men nu är det som det är, och vi får förhålla oss till det.

När jag för en vecka sedan stod här underströk jag det allvarliga i att det är så många elever som lämnar grundskolan utan att vara behöriga till gymnasiet. Vårterminen 2019 lämnade 17 400 elever grundskolan utan att vara behöriga till något gymnasieprogram över huvud taget. Läger man sedan till dem som saknar fullständiga avgångsbetyg är det runt en fjärdedel av alla elever som inte uppnår kunskapsmålen i årskurs 9. Det är givetvis inte bra.

Tidigare i veckan kunde vi höra att regeringen förbereder ett införande av en tioårig grundskola som ett led i försöken att öka antalet undervisningstimmar i grundskolan och att därmed förbättra resultaten. Låt mig först och främst understryka att vi sverigedemokrater i grunden inte är negativa till idén om en tioårig grundskola. Men eftersom förskoleklassen 2018 gjordes obligatorisk ser vi den här frågan som ganska utagerad. För vår del var det viktiga att man förlängde skolplikten.

Det måste också ifrågasättas om det är etiketteringen eller antalet timmar i skolan som är avgörande för en stark kunskapsinhämtning och förbättrade skolresultat. För vår del handlar det mer om vad som görs under den tid som eleverna är i skolan än hur många timmar de är där. Om inte innehållet förstärks spelar det ingen roll hur många undervisningstimmar eller skolår vi inför. Då kan vi ha en elva-, tolv- eller

trettonårig grundskola. Det verkar finnas en övertro på att lösningen är att barnen ska gå fler år i skolan. Vi sverigedemokrater tycker att det är bättre att fokusera på innehållet och värna kvalitet snarare än kvantitet.

Förskoleklassen skulle till exempel mer än i dag kunna fungera som en sluss in grundskolan, där eleverna får vänja sig vid den nya miljön i något som är ett bra mellansteg mellan förskolan och grundskolan. Förskoleklassen skulle i den bästa av världar också kunna fungera som en form av kontrollstation där barn som bedöms behöva längre förberedelse för grundskolan skulle kunna stanna kvar i förskoleklassen i ytterligare ett år. Men då krävs en helt annan intellektuell debattnivå än den som nu visas upp av regeringen och stödpartierna.

För att fortsätta på temat kontrollstationer ser vi ett allvarligt problem att dagens elever kan gå flera år i skolan innan det konstateras att kunskapsnivåerna inte är tillräckliga. Oftast tar huvudmännen då till desperata åtgärder som sommarskola och lovskola för att se till att eleverna i bästa fall kommer i kapp. Det här skapar förstås ännu mer press på redan pressade elever.

Hjälp- och stödinsatser ska naturligtvis ske, och sker också i viss utsträckning, löpande under varje läsår, men för den elev som trots detta inte uppnår målen i viktiga kärnämnen borde det vara rimligare att få stanna kvar i årskursen än att flyttas upp till nästa.

Vi anser att det ska finnas en sådan reell möjlighet. Utan en stabil grund i ämnena kommer det annars att bli svårt att tillgodogöra sig kunskaper i högre årskurser. Vi vill därför att rektor efter en samlad bedömning och samråd med klassläraren och ämneslärarna ska kunna fatta beslut om elevens behov av att gå om årskursen. Detta beslut ska inte förutsätta något godkännande från föräldrarnas sida.

En viktig förutsättning för att klara av studierna är också att ha goda kunskaper i svenska språket. I dag ser vi att många skolor brottas med problemet att det har kommit in många elever under väldigt kort tid med ett annat modersmål än svenska. Vi anser att dagens förberedelseklasser inte håller måttet. De måste stärkas och förbättras. Lagregleringen måste skrivas om, och det måste också ställas större krav på kunskaper i svenska språket innan eleverna flyttas över till ordinarie klass.

Vi anser också att man bör överväga en nivågruppering i ämnena svenska, matematik och engelska från och med årskurs 7. Elevers inläring sker inte alltid i samma takt, och när alla elever följer samma undervisningsgrupper finns en risk att de svagpresterande eleverna halkar än mer efter och att de som har lätt för att lära tappar motivationen. En nivågruppering i en allmän och en särskild grupp skulle i stället gynna båda dessa elevgrupper.

Som jag tidigare har nämnt ett flertal gånger är Sverigedemokraterna för ett statligt huvudmannaskap för den offentliga skolan. Vi anser att det var ett stort misstag att kommunalisera skolan en gång i tiden. Det har försvagat läraryrkets status, och det har inte bidragit till att stärka likvärdigheten – snarare tvärtom. De

nationella målen, ambitionerna och riktlinjerna måste vara vägledande i alla lägen. När kommuner tolkar dessa olika och gör olika prioriteringar slår det hårt mot just likvärdigheten.

I denna diskussion finns det de som vill slå hårt mot det fria skolvalet. Låt mig därför vara tydlig: Sverigedemokraterna står upp för det fria skolvalet och kommer inte att medverka till några inskränkningar av detta. Däremot menar vi att det finns skäl att stärka kraven på friskoleetableringar. Det vill vi göra genom en hårdare kontroll av de ekonomiska förutsättningarna och av de personer som vill starta en friskola. Vi föreslår även att det ska införas krav på en ekonomisk buffert för att garantera långsiktighet i utbildningen och för att garantera att elever som påbörjar en utbildning också kan slutföra den.

Vi är också generellt negativa till att utländska intressen finansierar skolor i Sverige, och vi vill se ett förbud i skollagen mot att ombud, enskilda personer eller organisationer utanför Norden kan finansiera fristående skolor eller förskolor. Undantag ska givetvis göras för till exempel internationella skolor, IB-programmet, skolor utomlands som är avsedda för svenska elever eller redan väletablerade och välfungerande skolor. Vi vill också ha ett stopp för nyetablering av religiösa friskolor.

Sverigedemokraterna föreslog i sin budgetreservat för 2020 en så kallad trygghetsmiljard för att komma till rätta med ordningsproblemen i skolan. Den ökande otryggheten i skolan måste tas på stort allvar. Studiero är en grundläggande förutsättning för lärande. Utöver de förslag som vi har lyft fram i tidigare debatter, till exempel tydliga regelverk till stöd för lärarna och införande av jourkolor, vill vi även stärka Skolinspektionen. Fler oanmälda besök och fler uppföljningar måste göras. Skolinspektionen måste också få större befogenheter att agera mot dysfunktionella skolor – både kommunala och fristående. Vi vill se fler kontroller och att rutinerna för dessa kontroller utvecklas och förstärks.

Sverigedemokraterna vill avslutningsvis avskaffa Barn- och elevombudet. Det är inte rimligt att inom en organisation ha två olika avdelningar som kan göra helt olika bedömningar. I grunden innebär detta att myndigheten motarbetar sig själv. Vi är också djupt kritiska till den utveckling som skett inom Barn- och elevombudets verksamhetsområde. Tanken från början var att agera mot huvudmän som inte tog tag i exempelvis mobbningsproblem. I stället har Barn- och elevombudet drivit processer där lärare kritiserats och pekats ut för att ha kränkt elever. I ett flertal uppmärksammade fall har ombudet inte ens varit i kontakt med den utpekade läraren eller skolpersonalen. Det här är inte i linje med de krav som måste ställas på rättsssäkra processer. Vi anser därför att detta är något som måste rättas till omgående.

Fru talman! Detta vara i huvuddrag våra synpunkter i ärendet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Michael Rubbestad (SD).

Anf. 97 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Vad är det som avgör om man klarar skolan och lyckas ta till sig av den kunskap som samhället anser att man behöver få med sig? Det är i stor omfattning såklart den enskilda elevens förmågor, vilka förutsättningar för att ta till sig information som eleven har fötts med, till exempel elevens förmåga att sitta still och läsa eller att förmedla det man faktiskt kan. Det handlar om elevens bakgrund, vilket stöd eleven får hemma, antalet böcker i hyllorna hemma hos föräldrarna och deras stöd i läxläsningen. För oss i utbildningsutskottet är det inte så mycket att göra i den frågan, men vi politiker kan göra mycket på andra områden.

Däremot har vi ansvar för att göra så stor skillnad som möjligt för de elever som går i skolan. Vad kan vi då göra? Jo, vi kan se till att det finns bra lärare. Det är inte något vi ska diskutera i dag, men det är bara att konstatera att just lärarna är mest avgörande för om den enskilda eleven klarar sig bra eller inte. Vad vi kan påverka, och som vi faktiskt ska fatta beslut om i dag, är vilka medel skolorna har till förfogande för att bekämpa ojämlikheten i skolan.

Det finns ett viktigt verktyg i likvärdighetsbidraget, som vi lägger fram tillsammans med regeringen, på 6 miljarder över tid och som Skolkommissionen har föreslagit. Då säkrar vi förmågan att ta itu med den ojämlikhet som följer med barnen till skolan. På så sätt får alla barn i större omfattning lika villkor och kan lyckas i skolan.

Vi kan också påverka vad som kan göras när en elev inte når målen. Därför håller vi på att införa läxhjälpsgarantier och en prioriterad timplan för de barn som riskerar att inte bli behöriga till gymnasieskolan. Här finns en stor social slagsida. Vi kan konstatera att de som inte når målen i dag till största delen kommer från de socialt svagaste hemmen. Därför är det så oerhört viktigt att göra något.

Vi införde läsa-skriva-räkna-garantin i skollagen i juli 2019. Där tillförs nu mer pengar, vilket är oerhört viktigt. Något som är helt avgörande är de grundläggande verktygen för ett barn att ta till sig information för att sedan kunna visa vägen för sig själv framöver.

Vi kan också påverka hur mycket tid eleven får för att lära sig det han eller hon behöver lära sig. Där föreslår Centerpartiet att vi ska göra ett försök med ett treterminssystem i svensk skola och se om det kan innebära en insats för dem som har det svårt, det vill säga kortare tid borta från skolan så att de får bättre förutsättningar att ta till sig undervisningen. Vi inför nu tio års skolgång. Det avgörande är att de fantastiska förskolepedagogerna i förskoleklasserna kan vara kvar. Vi har pressat på i denna fråga inför den förändring som nu sker.

Vi kan också påverka hur eleverna mår i skolan. Det talas mycket om psykisk ohälsa, men utöver psykisk ohälsa måste vi också tala om psykisk hälsa. Med

bra psykisk hälsa blir det mindre psykisk ohälsa, och vi har nästan alltid fokus på vad som är dåligt. Där vill vi gärna införa det ämne som heter livskunskap och som finns i Danmark, Norge och Finland. I januariavtalet har elevhälsan lyfts fram. Det innebär också att det finns en utredning igång som ska lägga fram nya förslag om hur vi kan skapa en bättre elevhälsa och säkra att alla får tillgång till den. I februari 2021 ska utredningen läggas fram, och det ser jag fram emot.

Det är helt avgörande att eleverna mår bra så att de kan ta till sig av kunskap. Detta innebär också att vi ska ge tidiga stödinsatser för dem som behöver det. Som tur är finns även denna fråga med i januariavtalet, och det finns en utredning som ska se på frågan om att säkra att eleverna bättre når målen. Vi ser över vilka stödinsatser som kan göras.

Fru talman! Vi kan också påverka vad eleverna behöver lära sig, och där ser vi över kursplanerna och kunskapskraven. Det har varit oerhört svårt för många elever att ta till sig vad de behöver lära sig. Något som är kontraproduktivt är när lärare och elever inte förstår vad eleverna behöver lära sig i skolan. Vi håller också på att se över betygskriterierna. Vi behöver få ett betygssystem som bygger på en mer rimlig syn på människors kunskap. Det kan inte vara så att om du misslyckas på ett litet område straffas du på alla områden. Det håller vi på att förändra, vilket är fantastiskt bra.

Fru talman! Vi kan också påverka hur eleverna får möjlighet att lära sig. Det gäller när det saknas lärare med nödvändig kompetens, som det gör på många ställen i dag. Vi kommer att införa möjligheten att använda fjärrundervisning i mycket större omfattning än tidigare. Det kommer att bli ett oerhört stort lyft för både landsbygdsskolor och många skolor i utanförskapsområden i dag där det saknas behöriga lärare. Vi önskar alla att det skulle finnas behöriga lärare överallt, men när det nu inte gör det måste vi se över de förutsättningar och möjligheter som finns att skapa en undervisning som håller även för dem som inte har tillgång till en behörig lärare. Här finns utrymme för ett stort kvalitetslyft i svensk skola genom att de bästa lärarna kan undervisa fler på samma gång. Det är inte helt fel att använda de moderna digitala metoder som finns, även om många är skeptiska till digitalisering i skolan.

Fru talman! Vi kan också påverka vad skolans huvudmän behöver fokusera på. Flera har tagit upp Barn- och elevombudet. Det är många som vill ta bort den funktionen, men vi kan konstatera att det också finns tillfällen där barn far illa på grund av skolors agerande. Det måste finnas vägar för dem att bli hörda, men den lösning som finns just nu är inte bra. Vi måste se över detta.

Vi i Centerpartiet anser att ett klagomål först ska behandlas av huvudmannen. Detta för att ta bort jättemycket administration för den enskilda skolan och inte minst för rektorn men också för att se till att barn- och elevombudsmannen kan fokusera på de viktigaste områdena. Då får vi mindre administration och mindre press på lärarna, som kommer att känna sig tryggare.

Vi får en lösning som är baserad mer på tillit och mindre på en stor administrativ krock, som det lätt kan bli när barn- och elevombudsmannen inkluderas.

Vi kan samtidigt göra det lättare att vara huvudman genom att ge färre riktade statsbidrag. Vi i Centerpartiet har varit tydliga med att vi vill minska antalet riktade statsbidrag på skolområdet. I den budgetproposition som kommer nu tas de första stegen med ett antal förslag, till exempel ett nytt samlat statsbidrag för karriärsteget förstelärare, så att huvudmännen och rektorerna ska kunna fokusera på att skapa en bra skola och arbetsplats och lära ut det som behöver läras ut framför att lägga all sin tid på att söka bidrag som de ändå förtjänar. Det är oerhört viktigt.

Fru talman! Vi kan också påverka när vi säger ifrån när skolan inte håller den nivå som den faktiskt bör hålla. Vi har för många skolor där barnen inte får den undervisning och den kunskap de behöver för att sedan kunna staka ut sin egen väg i livet. Därför är det viktigt att Skolinspektionen säger till och inspekterar undervisningskvaliteten men också att inspektionen vägleds av och baseras på relevant och kvalitetssäkrad forskning så att vi vet att det man tittar på är det som gör skillnad.

Det är också viktigt att de skolor som i dag inte leverereras tvingas ta emot stöd när det konstateras att de inte lever upp till de krav som en elev med rätta kan ställa.

Fru talman! Vi vill ha ökat fokus på kunskap och vetenskap. Det har nu äntligen kommit ett tydligt uppdrag om att ta fram vad som faktiskt är bra kvalitet. Det har inte funnits någon tydlig bild av vad som är bra kvalitet i svensk skola, vilket är anmärkningsvärt. Men nu kommer ett sådant uppdrag, och vi ser fram emot att det blir tydligt vad som är bra kvalitet och hur man kan lära ut det.

Vi vill också öka forskningsmedlen till Skolforskningsinstitutet så att vi får mer forskning och vetenskap inom skolan.

Detta, herr talman, är exempel på massor av bra saker som vi i denna lokal kan göra. Många bra saker är på gång. Jag tror att de flesta partier har bra förslag. Men utöver bra saker vi ska göra handlar det oerhört mycket om vad vi *inte* ska göra.

Vi ska inte lägga tid på stora omorganisationer.

Vi ska inte lägga tid på symbolpolitik, för det gör ingen skillnad i svensk skola. Men det är det som en stor del av skoldebatten går ut på, och det är sorgligt.

Vi ska absolut inte tvinga skolans medarbetare att bryta mot lagar och regler, vilket det finns personer här i kammaren som anser att vi ska. Vi ska inte hindra rektorer eller lärare från att informera elever om de regler som gäller i skolan. Det om något är en underminering av lärares och rektorers auktoritet och roll i samhället, så det vill vi inte ha mer av. Inget politiskt önskemål står över lagen, och det borde såklart alla i riksdagen förstå. Men tyvärr är så inte fallet.

Fru talman! Med de orden vill jag yrka bifall till reservation 16.
(Applåder)

Anf. 98 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Att växa upp i fattigdom har en stark negativ inverkan på barns möjligheter till goda livschanser.

Rädda Barnen har sedan år 2002 genomfört studier som speglar förändringar i barns välfärd i Sverige. Deras rapport om barnfattigdom visar på en hel del intressanta men också oroväckande fakta.

Bland annat visar rapporten att i Stockholms stad är andelen barn som lever i ekonomisk fattigdom lägst på Kungsholmen med 2,8 procent och högst i Rinkeby-Kista med 24,8 procent. Motsvarande ekonomiska klyftor inom städer finns även i andra delar av landet, i Malmö och Göteborg men också andra städer.

Rapporten visar också att barn till ensamstående kvinnor och barn vars ena eller bägge föräldrar har utländsk bakgrund löper större risk att leva i relativ fattigdom.

Fru talman! Det svenska samhället har förändrats. Från att ha varit världens mest jämlika land och ha haft världens mest jämlika skola har Sverige under de senaste decennierna pekats ut av experter och ekonomer som det land där de ekonomiska klyftorna ökar mest. Vi har också pekats ut som det land som har det mest extrema skolsystemet i och med vår friskolereform, det fria skolvalet, skolpengen och andra system som införts för att skapa en marknadsskola.

Dessa segregeringar, världens mest extrema friskolesystem och en politisk inriktning där det inte längre är prioriterat att alla ska få likvärdiga livschanser får förödande konsekvenser för många barn. Det påverkar egentligen oss alla på många plan, men barnen drabbas hårdast. I ett samhälle som dras isär och där klyftorna ökar löper fler barn risk att slås ut från skolan av olika anledningar kopplade till just ojämlikhet.

Samtidigt som vi vet om de fakta som Rädda Barnen presenterat vet vi att mammans utbildningsbakgrund och därmed klasstillhörighet är avgörande för om en elev ska lyckas i skolan eller inte.

Därför måste den svenska skolpolitiken ställas om. Det övergripande målet måste åter bli att skapa ett utbildningssystem som utgår från likvärdighet och jämlikhet, ett skolsystem där elevintresset sätts före vinstintresset. Men vi är inte där än.

De allra flesta barn i Sverige mår bra. De går mätta till skolan. Men vi har en allvarlig situation när det finns barn som kommer till skolan hungriga. I dagens debatt tänkte jag fokusera på jämlikhetsfrågan på just det området.

Personligen har jag aldrig gillat att äta frukost, men jag har alltid haft möjligheten att göra det hemma. Jag har till och med varit försiktig med hur mycket jag tagit av skollunchen för att jag varit rädd att andra ska tro att jag inte har mat hemma. Men många barn lever i en annan verklighet.

Fru talman! Skolan kan inte lösa alla problem. Men skolan har en avgörande roll när det gäller det kompensatoriska uppdraget.

Vänsterpartiet anser att alla barn i landets samtliga skolor ska få vara mätta varje dag och vill därför att de ska ha rätt till även frukost i skolan. För oss är detta en lika stor självklarhet som att de ska få ta del av en pedagogisk verksamhet av god kvalitet. Självklart ska detta ske genom resurstillskott och noggranna utredningar.

Många barn och unga äter inte frukost hemma. Det kan bero på att tiden inte räcker till på grund av buss-tider eller föräldrarnas arbetstider, men det kan också bero på dåliga matvanor i hemmet. Det finns emellertid också barn som möts av ett tomt kylskåp på morgonen, barn vars föräldrar inte har råd eller möjlighet att köpa frukost.

Flera av landets skolor erbjuder i dag frukost i skolan. Skolor som har frukostservering upptäcker snabbt fördelarna. Det blir lugnare i klassrummen, frånvaron minskar, eleverna blir pedagogiskt mer tillgängliga och deras intresse för kost och hälsa ökar. Vi menar att frukosten är en viktig måltid och därmed något som ska erbjudas alla elever.

Frukosten i skolan ska inte ersätta frukosten hemma, men den ska fungera som ett komplement för de elever som av någon anledning inte hinner eller kan äta hemma. Att servera frukost i skolan är ett sätt att ge alla elever en bra start men också goda förutsättningar att orka hela skoldagen.

Regeringen bör därför tillsätta en utredning om att ålägga grundskolor att erbjuda kostnadsfri frukost för sina elever, menar vi i Vänsterpartiet.

Fru talman! Jag vet att vissa tänker att detta är en onödig idé. Det är företrädare för samma partier som tyckte att skollunchen var en onödig idé. Då ska man komma ihåg att alla elever i hela landet har haft tillgång till skollunch sedan 1997 och att det i dag är en stor majoritet av oss som står bakom detta – även de som kanske tyckte att det lät som en dum idé när det först presenterades.

Sverige har just nu en stark ekonomi. Därmed borde möjligheterna att leva upp till våra åtaganden att upprätthålla barns rättigheter också vara stora. En sådan rättighet är att få vara mätt. Det skulle gynna såväl barnen som skolans personal.

Sist, fru talman, vill jag säga att jag beklagar att jag ens behöver ta upp den här frågan. Att vi år 2020 lever i ett samhälle där de ekonomiska klyftorna ökar så pass mycket att jag behöver lägga fram ett förslag om att barn ska erbjudas frukost i skolan tycker jag är något som vi ska vara ledsnå över. Det är inget som ska behövas, men det är så verkligheten ser ut.

Med anledning av detta vill jag yrka bifall till reservation 9.
(Applåder)

Anf. 99 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Liberalerna har i det här betänkandet ett antal krav och motioner som vi har inlämnat för att höja kunskapsresultaten och öka likvärdigheten och kvaliteten i undervisningen och inte minst respekten för Sveriges lärare. Men jag tänker särskilt lyfta upp

vår motion om att avveckla Barn- och elevombudet vid Statens skolinspektion. Därför yrkar jag, herr talman, bifall till vår reservation 18 i utbildningsutskottets betänkande.

Det är ingen hemlighet att frågorna om ordningsproblem, disciplinära problem och lärarnas auktoritet borde uppmärksammas mer. Och det är ingen hemlighet att Skolkommissionen redan 2015 tog upp problemet med att många lärare har problem med att tolka skollagen när det gäller att ingripa mot stöket och ordningen i klassrummen.

Dessvärre ser vi i återkommande enkäter, enkäter från Lärarförbundet och nu senast från Skolinspektionen, att sex av tio lärare avstår från att ingripa mot stöket i skolan och i klassrummet – sex av tio lärare!

Vi ser också i skolenkäter att fler elever upplever att andra elever stör den viktiga undervisningen som är kärnan i skolans kunskapsuppdrag. De som mest drabbas av detta, herr talman, är de som mest behöver skolans verksamhet och tiden hos lärarna och med lärarna.

Det som smärtar oss ännu mer är att PISA-rapporter visar att i de mest utsatta områdena är det förutom en hög andel obehöriga lärare en hög omsättning av lärare och rektorer. Men det är också problem med just stök och bristande studie- och arbetsro för både elever och lärarkåren.

Därför har vi sedan ett år tillbaka envist drivit frågan om att avveckla den funktion som heter Barn- och elevombudet vid Statens skolinspektion, som vi menar har totalt havererat. Den tillkom för tio år sedan under den socialdemokratiska regeringen. Dess chef utses direkt av regeringen sedan 2006. Från början fungerade myndigheten, enligt oss, på ett korrekt sätt. Man hjälpte och biträdde nämligen elever som hade utsatts för mobbning och kränkande behandling. Man gav råd och man uppmärksammade huvudmännen, friskolor och kommuner, på brister. Generellt sett var vår bild och bedömning att det fungerade väl. Men sedan några år tillbaka menar vi att pendeln har slagit över åt det andra hållet.

Vi menar att den här myndigheten har utvecklat en bedömningskultur och en praxis, en nästintill aktivistisk sådan, genom sina tolkningar av skollagen och skollagens författningar när det gäller kapitel 5 om lärarnas befogenheter och kapitel 6 om så kallade personkränkningar.

Därför har vi krävt att skollagen ses över, både när det gäller lärarnas befogenheter och när det gäller de så kallade personkränkningarna, där man ska ha upplevt sig vara kränkt. Precis som några jurister vid Skolinspektionen säger: Bara för att ett barn säger sig ha blivit kränkt innebär det inte att det de facto har blivit kränkt.

Efter dessa okynnesanmälningar och de nästan ensidiga skadeståndprocesserna mot inte bara huvudmän utan också enskilda lärare är det de enskilda lärarna som får sitta i domstolsförhandlingarna när det väl är dags att pröva ärenden om skadeståndsyrkanden. Det är inte skolkommunalrådet eller kommunstyrelsens ordförande utan det är den enskilda läraren eller

lärarinnan som till slut ska sitta och försvara sig i domstolsförhandlingarna. Vi menar att den här utvecklingen måste stoppas.

Vill man anmäla ett ärende ska man i första hand gå till sin rektor, och det är precis det som vi motionerar om, herr talman. Sedan ska man gå till sin rektor och sedan till sin skolhuvudman. Om man inte är nöjd med de åtgärder som de sätter in ska man vända sig till Statens skolinspektion, den nationella nivån.

Tyvärr får vi inte stöd av så många partier i den här frågan och för vår motion, trots att flera har varit inne just på den så kallade anmälningskedjan. Jag vill upplysa våra kollegor i kammaren om att både Lärarförbundet och Statens skolinspektion och dess generaldirektör har tagit upp den här problematiken. Man har också pekat på det orimliga i att man har en funktion i Skolinspektionen som Skolinspektionens ledning inte styr över, utan det är två helt parallella organisationer i en myndighet. Det är två olika ledningar i en myndighet. Tyvärr har regeringen inte förmått att lösa ut den här frågan.

Vi kräver att Barn- och elevombudet ska avvecklas.

Jag började ta upp den här frågan nationellt för ett år sedan. Och vi har i efterhand fått stöd av 16 jurister, herr talman, i Statens skolinspektion som har lämnat en undertecknad skrivelse till generaldirektören som inte fick lämnas ut till det offentliga. Tack och lov har vi fått den via omvägar. Den har också nått allmänhetens ljus genom att den i somras återgavs i tidningen Dagens Nyheter, där 16 jurister helt underminerar Barn- och elevombudets bedömningar och så att säga kritiserar kollegorna i Skolinspektionen.

Jag vill veta av de kollegor och partier som menar att vi ska ha kvar Barn- och elevombudet varför vi ska ha kvar Barn- och elevombudet. Vi har redan en skolinspektion. Det finns redan rutiner för att anmäla till huvudmannen. Men vi behöver inte behålla en funktion som vi menar har spelat ut sin roll, som har gjort att lärare inte vågar ingripa mot stöket.

Det handlar inte bara om de här ärendena. I början när Barn- och elevombudet tillkom, 2006, var det ungefär 400 ärenden, och 2018 var man uppe i 1 910 ärenden. Nu har vi sett en marginell minskning med 136 ärenden. Men det är fortfarande en dramatisk ökning av antalet anmälningar bara till Barn- och elevombudet.

Det är inte bara antalet skadeståndsärenden som vi ska fästa blicken på utan också en annan konsekvens, nämligen att föräldrar och elever hotar skolans personal, rektorer och lärare, med att göra en anmälan. Den effekten kan vi inte riktigt se magnituden av ännu, utan den får man höra om när man är ute på skolbesök. Senast i Lärarförbundets rapport bekräftas att många lärare, många vuxna, inte vågar ta kommandot. Då blir det de bråkiga som leder i klassrummet, och då blir det de elever som mest behöver en trygg skola med studiero och arbetsro som drabbas. Därför kommer vi med envishet att fortsätta driva det här kravet mot regeringen.

Anf. 100 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Jag har en dotter hemma i Älvsbyn som började i skolan i höstas. När hon gått någon månad kom hon hem stolt som en tupp och viftade med sin första läxa. Den kvällen var inget så viktigt som att hon skulle få göra sin första läxa.

När det började närma sig jul märktes det tydligt att hon inte tyckte att det var så roligt att gå till skolan längre. Hon var ledsen och började säga att hon inte ville gå dit. Det var problem med några kompisar, skulle det visa sig.

I måndags när det var läggdags och hon hade gått första dagen efter sportlovet frågade jag henne hur skolan hade varit. Perfekt, svarade hon. Och jag blev gladare än vad jag har varit på mycket länge. Hennes glädje kom av att hon återsett fina kompisar men också av att de hade åkt längdskidor i skolan den dagen – fantastiskt!

Herr talman! Detta illustrerar rätt väl hur avgörande och allsidig skolan är. Det handlar om lärande och att känna växandets glädje. Det handlar om att bli en socialt välfungerande människa och att klara av att hantera relationer till andra, som ibland inte gör som man har tänkt sig. Det handlar om upplevelser, om intryck och uttryck.

Det som unga människor får vara med om i skolan formar dem, och de formar tillsammans vårt framtida samhälle. Det är därför det är så viktigt att skolan är bra inte bara för några utan för alla.

Var och en som deltar i, lyssnar på eller för den delen läser protokollet från den här debatten måste ställa sig frågan: Vilket samhälle vill jag leva i? Det är nämligen det som den här och alla andra skoldebatter egentligen handlar om.

Herr talman! Den senaste tidens internationella jämförelser visar en glädjande utveckling. Lärare gillar sitt jobb, och läraryrkets upplevda status ökar enligt Talis. Och nu senast ökade kunskapsresultaten i PISA för andra gången i rad. Det visar att en negativ trend är bruten.

Samtidigt blir det plågsamt tydligt att skolan har ett allt överskuggande problem. Skillnaderna i den svenska skolan minskar inte. Likvärdigheten blir allt sämre, och elevernas kunskaper avgörs i allt högre utsträckning av bakgrundsfaktorer som vilket modersmål de har eller vilken utbildningsnivå deras föräldrar har. Skolsystemet klarar inte av att kompensera för olika livsförutsättningar. Det är allvarligt.

Sverige har haft ett av världens mest jämlika och högpresterande skolsystem. Dit måste vi ta oss igen. Ämnena i betänkandet för dagen, utbildningsutskottets betänkande 10, har konsekvent bäring på just detta. Om herr talmannen tillåter tänker jag lite översiktligt gå igenom det punkt för punkt.

Vi börjar med att höja kunskapsresultaten. För att göra det har vi nyss infört en läsa-skriva-räkna-garanti i förskoleklassen och lågstadiet. Den innebär att skolan ska förvissa sig om att varenda unge kan det som förväntas genom att man kartlägger kunskaper, analyserar behov och gör insatser så att varje elevs behov kan

tillgodoses. Alla ska lära sig det som sedan kommer att spela roll för allt annat lärande, det vill säga att läsa, skriva och räkna. Det ökar likvärdigheten.

Regeringen har just tillsatt en utredning för att se till att elever garanteras hjälp med läxor, lovskola om det behövs och i vissa fall förlängd skolplikt. I motsats till RUT-avdrag för läxhjälp, som bara gynnar dem som har råd att betala för läxhjälpen, har en läxhjälpsgaranti potential att öka likvärdigheten.

Utredningen om hur fler elever ska nå kunskapskraven har fått ett utökat uppdrag och ska återkomma med förslag på hur en lägsta acceptabel nivå på tillgången till elevhälsa kan regleras. Det skulle definitivt öka likvärdigheten.

Det högerkonservativa blocket vill i stället se en ordning där det ska vara lättare att låta elever gå om eller olika modeller för att pröva om elever kvalificerar sig till nästa årskurs. Det är en politik som har lika lite vetenskapligt stöd som Sverigedemokraternas idé om att återinföra nivågrupperingen allmän och särskild kurs i matte, svenska och engelska. Det högerkonservativa blockets idéer om fler standardiserade tester, att hålla kvar elever och nivågruppering saknar helt stöd i forskningen.

Herr talman! När det gäller ansvars- och resursfördelning i skolväsendet måste staten ta ett större ansvar. Det är avgörande för likvärdigheten. Vi har inlett arbetet med att fördela resurser mer rättvist så att de som behöver det bäst får mest. Likvärdighetsbidraget är utformat just så och innebär stora resurstillskott till skolväsendet. Men detta måste fortsätta så att även alla kommuner bygger sin resursfördelning efter de behov som finns i elevgrupperna.

I takt med att vi fasar in likvärdighetsbidraget fasar vi också ut ett knippe riktade statsbidrag. Den utvecklingen ska fortsätta så att systemet blir mer överskådligt och lättanvänt och också till fullo kan komma små huvudmän med små administrativa resurser till del. Detta ökar likvärdigheten.

När det gäller skolval och friskolor vill Moderaterna som vanligt hellre göra det lättare för skolkoncernerna än bättre för eleverna. Möjlighet för friskolor att styra med hjälp av urval och kösystem i stället för att ha en blandning segregerar. Vi har nyligen infört ägar- och ledningsprövning, vilket kan vara en del i att styra bort de mest oseriösa aktörerna från att bedriva utbildning. Men vi måste bryta med de segregerande mekanismerna i systemet. Den orättvisa urvalsgrunden kötid måste ersättas vid översökta skolor.

Målet måste vara en allsidig social sammansättning av skolenheter och klasser. Vi måste få på plats mekanismer som gör att skolorna med mest utmaningar attraherar de bästa lärarna och rektorerna. Vi måste få på plats de kvalitetsindikatorer som Skolverket nu har fått i uppdrag att analysera och ta fram. Vi måste bryta med marknadsstyrningen, och vi skulle behöva stoppa vinstjakten. Det skulle öka likvärdigheten.

När det gäller tillsyn föredrar jag stöd. Det har jag sagt många gånger i den här kammaren. Men tillsyn är en nödvändighet i ett system som är så mångsidigt

sammansatt som det svenska skolsystemet. Att släppa marknadskrafterna lösa i skolan kräver inspektion. Samtidigt skulle det vara välgörande om det gick att i stället styra skolan med tillit. Det skulle vara värdefullt för professionen och för systemets effektivitet. Med ansvarsfulla, icke vinstdrivande aktörer skulle tillsynen kunna minskas ordentligt och stödssystem som Samverkan för bästa skola skulle kunna byggas ut.

Januariavtalet stipulerar att regeringen under mandatperioden ska regionalisera skolmyndigheterna vilket kommer att innebära en större myndighetsöversyn. Även ansvarsfördelning och tillsynsuppgifter kommer givetvis att bli föremål för den översynen. Det skulle vara bra för likvärdigheten om staten fokuserade på att komma närmare huvudmännen och att ge stöd utifrån huvudmännens behov.

När det gäller fjärrundervisning lämnade regeringen för en kort tid sedan en remiss till Lagrådet. Förslagen i den innebär i korta drag att det ska bli möjligt att bedriva fjärrundervisning i alla grund- och gymnasieskolans teoretiska ämnen om det krävs för att klara kompetensförsörjning eller för att ha kvar skolor i lands- och glesbygden. Distansundervisning ska kunna erbjudas elever som har behov av det. Det är ett viktigt led i att i hela vårt avlånga land erbjuda likvärdig utbildning med behöriga lärare utifrån behov.

När det gäller it i skolan har regeringen tagit fram en digitaliseringsstrategi för skolväsendet, och SKR har tillsammans med Skolverket tagit fram en handlingsplan för att realisera den. Därefter har regeringen utsett Skolverket till sektorsansvarig myndighet. Alla dessa delar är viktiga för likvärdigheten i skolans digitalisering.

Herr talman! Skolpolitiken handlar om vilket samhälle vi vill leva i. Jag vill leva i ett samhälle där alla människor känner delaktighet och gemenskap, där alla elever kan få lära sig, utvecklas, växa och glädjas över sin skolgång lika allsidigt som min dotter. Det är därför skolpolitiken nu måste vara inriktad på att stärka likvärdigheten inom och mellan landets skolor.

Därmed yrkar jag bifall till utbildningsutskottets förslag i betänkande 10 och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 101 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Det är inte första gången vi hör det som Linus Sköld säger, och det brukar oftast komma från socialdemokratiskt håll. Det handlar om att vi en gång i tiden hade ett jämlikt och högpresterande skolsystem. Jag brukar fråga mig vilken tid det rör sig om. Vi kan gå tillbaka och titta, Linus Sköld. Jag utgår från att du menar någon gång runt 1980 eller 1990, att det är den tiden du pekar på.

Vad är det då som skiljer dagens samhälle, 2020, från det samhälle vi hade 1980 eller 1990? Är det någonting i sammansättningen i samhället som har förändrats? Finns det större problem att arbeta med i dag än för 40 år sedan? Jag tycker att vi får ha en rimlig proportion innan vi blir så nationalromantiska som

Linus Sköld verkar bli när han säger: Vi hade en gång i tiden, och när han drömmer om det jämlika och högpresterande skolsystemet.

Det är klart att vi alla vill ha ett så jämlikt och högpresterande skolsystem som möjligt. Men vägen dit innebär inte bara att säga att det var bättre förr. Vägen dit är att plocka lite russin, att förändra men också att möta och ordna med de utmaningar och problem som vi ser i dag.

Frågan är: Finns det någon förändring i samhället som kan ha bidragit till detta, mer än det eviga tjetet om vinster i välfärden? Det verkar nämligen gå som ett mantra genom hela vänsterrörelsen.

Man hade exempelvis nivåindelning i några ämnen 1980 eller 1990. Men den idén krossas här. Den gäller inte. Men om skolan var så bra 1980 eller 1990, var inte ett av recepten man hade att just nivåindela elever?

Anf. 102 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Patrick Reslow undrar vad som har lett till den ojämlikhet vi har i det svenska skolsystemet. Den bygger egentligen på två faktorer. Den ena är ökande ekonomiska klyftor i det svenska samhället. Den andra är ett skolsystem som är utformat som en marknad. En marknad, Patrick Reslow, kommer alltid att innebära att den starka har fördelar framför den svaga. Den kommer alltid att segregera.

Patrick Reslow och det block han tillhör driver en ideologisk, dogmatisk linje om att individer i konkurrens med varandra kommer att prestera bättre och att det kommer att leda till ett bättre samhälle snarare än om vi alla hjälps åt. Det är grunden för den ojämlikhet som vi nu ser fara som en farsot genom vårt land, och det är också grunden för ojämlikheten i skolan.

Nationalromantik, säger Patrick Reslow. Det är SD:s paradgren. Ledamöterna i kammaren nickar. Ja, det är SD:s paradgren, och allmän och särskild kurs i matte, svenska och engelska är ett alldeles ypperligt exempel på när SD plockar fram något gammalt som man kan känna igen sig i, drömmer om något fantastiskt bra med detta som kanske aldrig har funnits och lägger fram detta förslag helt utan stöd i vetenskapen.

Låt oss använda sådana saker som var bra med ett system som var planerat och gemensamt uppbyggt, och låt oss förkasta de saker som inte var bra i samma system. Verkar inte det vara en bättre väg, Patrick Reslow?

(Applåder)

Anf. 103 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Nej, absolut inte! Den socialdemokratiska vägen är ingen bra väg att gå. Vi har sett exempel på detta tidigare i historien. Det blir inte bra när Socialdemokraterna ska mixtra och ha sig med skolpolitiken. Det är bättre att de håller sig så långt borta som möjligt.

Det funkade bra med allmän och särskild kurs. Detta har Linus Sköld själv precis stått och sagt här. Det var ju så bra – fantastiskt bra – i skolan 1980–1990. Det funkade jättebra då.

Linus Sköld ser inga som helst problem med att elever har svårt att hänga med i undervisningen. Som jag har sagt flera gånger tidigare tycker Socialdemokraterna att alla ska stöpas i samma form. Det är ett problem, tycker vi med bestämdhet, om elever inte kan hänga med i undervisningen. Om de därigenom släpar efter och inte får de kunskaper de måste ha är det ett problem. Det är samma problem om det är en klass med många högpresterande elever som tappar motivationen därför att de tycker att det går för långsamt. Vi menar att det då är bättre att nivågruppera och se till att man satsar både på dem som har problem och på dem som har lätt för sig. Jag har hört socialdemokrater säga detta tidigare, så jag blir ännu mer konfunderad när Linus Sköld nu försöker göra en stor grej av det.

Nej, det är inte något ideologiskt eller dogmatiskt från vår sida att propagera för fristående skolor. Det handlar i grund och botten om att vi är för skolval. Vi tycker att det är elever och föräldrar som ska välja skola, inte Linus Sköld och hans partikamrater. Det är en viktig skiljelinje. Antingen är man för ett fritt skolval, eller också är man det inte.

Jag tackar Linus Sköld för att han är så tydlig här och meddelar alla elever och föräldrar som finns ute i skolvärlden och som vill välja skola och ta den de tycker om att det tycker inte Socialdemokraterna att de ska göra. Men det tycker vi sverigedemokrater.

Anf. 104 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Elever ska få välja skola, Patrick Reslow, men skolor ska inte få välja elever. Det är detta som är min huvudsakliga invändning mot det system som vi har nu. Kötid som urvalsgrund är oerhört orättvist. Den fria etableringsrätten för friskolor är ett problem som gör att friskolor etablerar sig i områden där det är möjligt att rikta sig till elever som kommer från socioekonomiskt starka hem och där man kan sänka lärartätheten och göra vinst. Det är ett jätteproblem. Patrick Reslow kan skaka på huvudet bäst han vill.

Jag har mycket större problem med Sverigedemokraternas skolpolitik. Elever som halkar efter ska självfallet ha de insatser som krävs för att de komma igen, hänga med, bli godkända och känna växandets glädje. De ska självfallet ha tillgång till specialpedagogiska insatser och lärare som har kompetens att möta deras behov, men de ska inte delas in efter hur väl de presterar. Forskningen visar att detta inte leder framåt. Elever ska heller inte hållas kvar – det saknar också forskningsstöd. Att elever får gå om en årskurs leder inte till bättre resultat.

Sverigedemokraternas repressiva skolpolitik handlar om att sortera ungar. Nu vill man återigen sortera dem efter elever som presterar bra och elever som inte presterar bra. Från tidigare debatter kommer vi ihåg att man också vill sortera ut elever som är busiga, som ska gå i andra skolor, och elever som kommer från andra länder, som ska gå på ytterligare andra skolor. Detta är Sverigedemokraternas linje – sorteringsskolan. I den vanliga skolan ska alla elever vara likadana, och de ska

helst också vara klädda i skoluniform, om Sverigedemokraterna får bestämma.
(Applåder)

Anf. 105 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Ni sitter hela S-bänken och undrar vad jag ska ta upp här.

Jag kunde inte låta bli att applådera när ledamoten Linus Sköld höll sitt anförande. Han gav väldigt bra svar på den repressiva och sorteringssträvande politik som Sverigedemokraterna står för.

Jag blir däremot lite förundrad. Det känns som att i de tider där Socialdemokraterna vet att vi inte kommer att kunna få bort det fria skolvalet eller vinstjakten, det vill säga när vi inte har majoritet för det i riksdagen, är Socialdemokraterna stenhårda och pratar som vilken vänsterpartist man helst. Om vi ska vara ärliga var Linus Skölds anförande som ett tal från Vänsterpartiets förstamajtåg angående den svenska skolan och vinstjakten där.

Man undrar hur det kommer sig att Socialdemokraterna, när de har haft majoritet med hjälp av Vänsterpartiet, Miljöpartiet och så vidare eller när det har varit andra majoriteter som gjort att vi kunnat få bort vinstjakten, aldrig någonsin har lagt fram ett enda förslag för att få bort den. Under den förra mandatperioden gjorde vi upp med Socialdemokraterna om att frågan skulle finnas med, eller rättare sagt ställde vi det som ultimatum för att samarbeta med dem. Till och med då hade Socialdemokraterna som krav att en del av vinsterna skulle få vara kvar.

Jag undrar: Hur kommer det sig att Socialdemokraterna alltid i tider när de inte har majoritet står för en väldigt bra och radikal linje i fråga om vinstjakten men att de i alla de tider då vi har haft majoritet har försvarat vinstjakten?

Anf. 106 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Tack för de inledande vänliga orden! Jag ska göra mitt bästa för att ta det som en komplimang att mitt anförande lät som en del av Vänsterpartiets förstamajfirande.

Den förra mandatperioden visar tydligt hur vi står för den linje som jag levererade med tydlighet i mitt anförande. Man kan nämna att vi under den förra mandatperiodens sista riksmöte lade fram två tydliga inriktningar, som röstades ned av riksdagsmajoriteten. Detta vet Daniel Riazat. Varför han frågade hur det kunde komma sig att vi var emot under den förra mandatperioden är för mig en gåta, eftersom vi faktiskt lade fram förslagen och de röstades ned i kammaren. Det handlade om allsidig social sammansättning för skolor och i klasser, och det handlade om att stoppa vinstjakten.

Daniel Riazat vet att vi lade fram förslagen. Jag förstår ärligt talat inte frågan.

Anf. 107 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Till att börja med vill jag säga att detta inte är någon hyllning till Moderaterna, som startade detta kaos.

Åter till ledamoten Linus Sköld. Egentligen pratade jag om ett mycket större perspektiv. Från och med friskolereformen och alla de segregerande reformerna, som infördes med hjälp av bland andra Socialdemokraterna, har Socialdemokraterna ganska konstant varit försvarare av att vi ska ha detta. Det finns många socialdemokrater som än i dag gör vinst på dessa skolor, så det är inte så märkligt.

När det kommer till frågan om den förra mandatperioden ska jag förtydliga. Vänsterpartiet ställde som krav för ett budgetsamarbete med Socialdemokraterna att frågan om vinster i välfärden skulle finnas med. Det var ett ultimatum och inte direkt något som Socialdemokraterna gick med på självmant. Vi är glada över att vi gjorde överenskommelsen, och vi är glada över att Reepaluutredningen kom till, även om vi hade önskat att inga vinster alls skulle få tas ut. Socialdemokraterna ville att man skulle kunna ta ut en del vinster, men vi är ändå glada över det vi gjorde och över Reepaluutredningen.

Men frågan är varför tonläget ändå alltid höjs när ni vet att ni inte kommer att kunna få en majoritet för denna fråga och när ni i dag sitter i en regering som samarbetar med partier som vill göra allt för att förstärka det extrema skolsystem som finns. Ni har också kommit överens med dessa partier om att inte röra friskolorna, inte röra deras vinster och inte röra det fria skolvalet. Då spelar det ingen roll om du, Linus Sköld, kommer med ett förslag om allsidig social sammansättning eftersom det inte kommer att påverka någonting. Det är inte det som har varit grundproblemet. Hela sammansättningsproblematiken har handlat om att vi har skapat en marknadsskola, som Linus Sköld själv nämnde. Så varför står ni inte upp för detta när ni har majoritet för denna fråga?

Anf. 108 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Daniel Riazat för frågan. Jag är fortfarande inte helt säker på att jag förstår. Jag tycker att jag står upp för denna linje mycket tydligt i dag och har gjort det så länge jag har funnits i denna kammare. Måhända har S-företrädare periodvis tänkt att avregleringen av skolsystemet har varit något bra och att den skulle leda till större effektivitet eller, för den delen, större pedagogisk mångfald, vilket var syftet från början. På det sättet kanske Daniel Riazat har en poäng.

Men om vi går tillbaka till nutid vet Daniel Riazat likaväl som jag att vi behöver det breda samarbetet i mitten av svensk politik för att hålla auktoritära krafter borta från makten. En del i detta har varit att vi har lovat att inte lägga fram några förslag om att begränsa vinstuttaget i välfärden. Detta vet Daniel Riazat, och jag antar att han bara vill få mig att säga det offentligt. Det är så det ligger till.

Socialdemokraterna som parti gör fortfarande detta ställningstagande. Jag är socialdemokratisk företrädare, och jag värnar samarbetet i mitten av svensk politik för att syftet med det är att ta ansvar för landet så att det kan styras. Men jag står för vårt partis linje. (Applåder)

Anf. 109 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Ett område som totalt gick under rader under socialdemokraten Linus Skölds anförande var avsnittet om studier och trygghet och Liberalernas frågor om Barn- och elevombudet.

Häromdagen kunde vi läsa om att en 15-årig kille som hade skickat nakenbilder till en flicka på en skola i Stockholmsområdet hade fått biträde och hjälp av Barn- och elevombudet att driva ett skadeståndsyrkande mot huvudmannen för att han ansåg sig kränkt av att rektorn hade informerat och konfronterat pojkens föräldrar.

Vi har ett annat ärende, den så kallade soffincidenten, där en lärare lyfte upp en pojke som hade blockerat en korridor i skolan i Lidköpings kommun. Denna pojke som ansåg sig kränkt har anmält detta till Barn- och elevombudet, och detta ärende är just nu uppe i högsta instans. Det finns även andra fall där lärare som har anmälts har fått sina anmälningar nedlagda av Lärarnas ansvarsnämnd, Polismyndigheten och övriga Skolinspektionen. Men Barn- och elevombudet fortsätter att driva denna typ av skadeståndsyrkanden.

Min fråga till Linus Sköld och Socialdemokraterna är: Varför vill ni behålla Barn- och elevombudet?

Anf. 110 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Roger Haddad för frågan. Jag ska börja med att vara så gubbarlig att jag refererar mig själv för att visa Roger Haddad att jag faktiskt berörde just frågan om skolmyndigheterna. Jag sa: Januariavtalet stipulerar att regeringen under mandatperioden ska regionalisera skolmyndigheterna, vilket kommer att innebära en större myndighetsöversyn. Även ansvarsfördelning och tillsynsuppgifter kommer givetvis att bli föremål för denna översyn.

Exakt detta sa jag, vilket betyder att jag har adresserat frågan om BEO. Och jag vet mycket väl vet att det finns motioner om detta som tas upp i betänkandet. Barn- och elevombudet kommer att hanteras inom ramen för denna myndighetsöversyn. Och jag vet att Roger Haddad kommer att ha insyn i denna eftersom Liberalerna är en del av regeringsunderlaget. Det visade sig inte minst i förra veckan när Liberalerna var de som fick föra ut nyheten i offentligheten om att regeringen tillsätter en utredning för att ta fram en nationell plan för trygghet och studiero. Det är ett kvitto på att jag och Roger Haddad jobbar tillsammans när det kommer till trygghet och studiero. Barn- och elevombudet kommer såklart att bli en del av myndighetsöversynen, som Roger Haddad kommer att vara med och göra.

Anf. 111 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Liberalerna vill till skillnad från Socialdemokraterna avveckla Barn- och elevombudet. Ni vill behålla Barn- och elevombudet. I utredningen om regionalisering av skolmyndigheter är det mer fokus på hur Skolverket ska jobba regionalt och hur Skolinspektionen ska jobba nationellt för att granska kvaliteten. Jag har inte sett ett enda skarpt förslag kopplat till just Barn- och elevombudet. Det fanns inte ens med i den förra regeringens skolmyndighetsöversyn. Tack och lov slängdes den utredningen i papperskorgen eftersom denna utredning föreslog att Skolinspektionen skulle avvecklas, vilket vi starkt motsätter oss.

Jag vill ha svar i dag från Socialdemokraterna: Varför vill ni behålla en funktion som totalt har underminerat lärarkårens ställning och auktoritet och bidragit till att sex av tio lärare i den svenska skolan inte vågar ingripa mot stökiga elever?

Anf. 112 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Roger Haddad talade om hämndanmälningar i sitt anförande. Men jag är inte säker på att han använde just detta ord. Men han talade om hot om anmälningar, eller anmälningar som inte har någon grund, som ett stort problem. Han fokuserar på Barn- och elevombudet och vill avskaffa Barn- och elevombudet till följd av dessa anmälningar. Men till Skolinspektionen görs jättemånga exakt likadana anmälningar. Men Roger Haddad vill krama Skolinspektionen. Han älskar Skolinspektionen. Det är mycket märkligt. För den ena myndigheten si, för den andra myndigheten så. Men det handlar om exakt samma problem.

De ökande individärendena hos Skolinspektionen är en konsekvens av marknadssystemet. Lärarnas individuella lönesättning har skadat lärarnas auktoritet och har skadat kollektivet i kombination med skiftade maktförhållanden i klassrummet som hänger samman med marknaden. Roger Haddads eget skolsystem flyttar makten i klassrummet från auktoriteten läraren till kunden, det vill säga eleven och elevens föräldrar. Det kräver att man har en inspektion som fungerar som en allmän reklamationsnämnd. När kunden inte är nöjd byter den antingen leverantör eller anmäler till Allmänna reklamationsnämnden.

De överanmälningar som Roger Haddad vänder sig emot och läraryrkets sjunkande status är en direkt konsekvens av det marknadssystem som Liberalerna har varit ledande i att införa i detta land.

Anf. 113 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr talman! Skolans övergripande mål är att förmedla kunskap. Målet är att eleverna, vare sig de är barn, ungdomar eller vuxna, ska få kunskap för att kunna få ett jobb och bli självförsörjande. Men kunskapen har också en annan mycket viktig funktion som vi aldrig får tumma på. Det handlar om bildning, det vill säga kunskap som bidrar till själens utveckling – att man växer som person, att man får en starkare känsla för det sammanhang som man befinner sig i och

vad som har format det och en själv. Dit hör också värdegrunden och kunskapen om vår historia och vår kultur men också att berikas av andras kulturer.

Alldeles nyss lyssnade jag på Elisabet Åbjörnsson Hollmark, som är ny generaldirektör för Statens institutionsstyrelse, på ett seminarium om unga kriminella. Hennes första punkt var just skolan som den starkaste skyddsfaktorn mot kriminalitet. Vi vet att det faktum att man går ut skolan med godkända betyg också är den starkaste skyddsfaktorn mot arbetslöshet, psykisk ohälsa och långtidssjukskrivning, alltså i stort sett alla typer av utanförskap.

Men för att ungdomarna – eleverna – ska få denna livsviktiga kunskap behövs några grundläggande saker. Det behövs kompetenta lärare – pedagoger – som är den viktigaste yrkesgruppen för elevens lärande. Där finns flera utmaningar. Lärare behöver kunna fokusera på att undervisa. Det behövs fler lärare och bättre lärarutbildningar som ger lärarna rätt verktyg för att kunna bedriva sitt arbete.

Eleven behöver dock även stöd hemifrån. Föräldrarna är de absolut viktigaste personerna för ett barn. Föräldrar som involverar sig och bryr sig om sitt barns resultat i skolan är otroligt viktiga för barnens skolgång – föräldrar som stöttar, följer upp och samverkar med skolan för eleverns bästa.

Herr talman! Om föräldrar kan få stöd i sin uppgift att vara förälder kan det förebygga både psykisk ohälsa och problem socialt. Det kan därför vara en hjälp för föräldrarna att få kunskap om barnets naturliga utvecklingsfaser i olika åldrar i livet. Vi menar också att föräldrar ska få stöd i att hjälpa sina barn att klara skolans krav. Därför föreslår vi kristdemokrater en satsning på att alla skolor på ett mer aktivt sätt ska involvera föräldrarna i barnets lärande.

Satsningen handlar bland annat om särskilda utbildningsträffar för föräldrar där skolhuvudmännen ska erbjuda föräldrarna konkreta verktyg för att stötta barnen. Experter och tolkar ska kunna involveras vid behov. I samband med sådana träffar finns också möjlighet att tala om vad som är skolans uppgift respektive föräldrarnas och familjens uppgift, och en form av föräldrakontrakt kan upprättas där föräldrarnas och skolans olika roller och ansvar tydliggörs.

Där kommer elevens och familjens rätt att välja skola in. Man måste ha rätt att välja bort en skola med bristande kvalitet, där eleven kanske mobbas och inte får den trygghet och studiero som man har rätt att förvänta sig. Man måste ha rätt att välja en skola där eleven får god undervisning och där eleven kan utvecklas efter sin potential. Den elev som bor i ett utsatt område med en skola där en stor andel av eleverna inte får godkända resultat ska inte vara bunden dit utan ska kunna välja en skola där det är större chans att lyckas, men det förutsätter ju att föräldrarna och eleverna får information om rätten att välja skola och om vilka skolor de kan välja. Kommunen bär ett ansvar för att informera och bistå med material, på olika språk, om skolvälet och de skolor som finns att välja på.

Jag vill i detta sammanhang också lyfta fram Skolinspektionens otroligt viktiga roll i granskningen av skolor, både kommunala och fristående. Kristdemokraterna vill stärka Skolinspektionens möjlighet att göra fler inspektioner, och oanmälda inspektioner, för att man ska kunna se om skolorna verkligen följer läroplanen och skollagen. Vi vill dock även ge Skolinspektionen i uppdrag att lyfta fram goda exempel och på det viset bidra till en utveckling runt om i landet. Man är nämligen runt och ser hur olika skolor jobbar, och som det är i dag får man bara veta det som är fel – inte det som är bra.

Herr talman! Vi ser med oro på det faktum att barn och ungdomar rör sig allt mindre. Stillasittandet påverkar bentäthet och muskelmassa, men det påverkar även kondition och uthållighet. Sämre kondition ökar risken för övervikt, vilket har ett tydligt samband med försämrad självbild och psykisk ohälsa. Vid Bunkeflo skolan i Malmö har man studerat effekterna av daglig fysisk aktivitet, och inte nog med att skelettet blev starkare – elevernas koncentrationsförmåga och problemlösningsförmåga förbättrades också, och därmed även studieresultaten.

Särskilt intressant är att pojkarnas skolresultat förbättrades avsevärt mycket mer än flickornas. I dagens skolsystem släpar pojkarna tyvärr efter flickorna, och det är en större andel pojkar än flickor som inte klarar godkända betyg. Bland de elever som fick daglig fysisk aktivitet i Bunkeflo skolan höjdes dock allas resultat, både pojkarnas och flickornas, och pojkarna kom ikapp flickorna.

I vår motion yrkar vi i Kristdemokraterna på att antalet idrottstimmar ska utökas från 600 till 700. I motsvarande mån ska elevens val minska. På det sättet ger vi killarna möjlighet att komma ikapp flickorna och bli riktigt duktiga i skolan samtidigt som de får daglig fysisk aktivitet. Jag förväntar mig därför att alla ni som vill att flickor och pojkar ska ha lika goda chanser i skolan ställer er bakom vårt förslag. I väntan på att vi får gehör för vårt förslag kan de enskilda skolorna införa daglig fysisk aktivitet, förslagsvis genom att knyta kontakt med en lokal idrottsförening som hjälper till att aktivera eleverna på raster och håltimmar.

Herr talman! Elevhälsan är en annan viktig funktion för att vi ska kunna hjälpa eleverna att klara studierna. Jag har tidigare arbetat som skolsköterska, och jag har upplevt elever som haft svårt att sköta skolan – som inte har gjort läxorna, som inte har kommit ihåg att ta med sig gympakläder och så vidare. När elevhälsan har kopplats in och vi har kunnat titta på vad som är grundproblemet för eleven har det inte sällan visat sig handla om till exempel ett missbruksproblem i hemmet. Då går elevens hela tankevärld åt att tänka ut strategier: Vad är det jag kommer att möta när jag kommer hem – är pappa berusad? Är mamma miss-handlad? Det är inte lätt att koncentrera sig på skolan då.

Därför är det mycket viktigt att man har en tillräckligt utbyggd elevhälsa som kan klara av att möta eleverna i den situation de befinner sig i och att man har

ett stöd från och samverkan med socialtjänsten. Det handlar om att hitta sätt att hjälpa barnet, så att barnet inte ska behöva känna att ansvaret för familjens väl och ve ligger på de egna axlarna. Barn tar nämligen ofta på sig det ansvaret.

Det förekommer också, som någon annan har varit inne på här under dagen, att elever faller mellan stolarna – till exempel mellan elevhälsan och barn- och ungdomspsykiatri. Det bidrar knappast heller till att skapa trygghet för eleven. Kristdemokraterna anser att det är olyckligt att vi i dag har två olika huvudmän, det vill säga att elevhälsan organiseras av kommunen medan hälso- och sjukvården i övrigt organiseras av regionerna. Vi vill samla ansvaret på en huvudman, och i nuläget är det alltså regionerna som vi menar att ansvaret skulle överföras till. Självklart skulle elevvårdspersonalen fortsätta att finnas på plats ute i skolorna.

Vi vill också införa en elevhälsogaranti: Man ska som elev kunna komma i kontakt med elevhälsan samma dag. Med de digitala lösningar som finns och med en samlad elevorganisation ska detta vara fullt möjligt, inte minst med tanke på att hälso- och sjukvården i övrigt klarar en garanti för besök samma dag.

Skolans övergripande mål, herr talman, måste vara att så många elever som möjligt ska gå igenom skolan med godkända betyg. Det är helt oacceptabelt som det är i dag, att en fjärdedel av eleverna lämnar skolan utan fullständiga betyg. Det är ett katastrofalt misslyckande, inte minst med tanke på det jag sa inledningsvis om skolans skyddsfunktion. En fjärdedel av ungdomarna i dag får inte det skyddet.

Man kan se ett samband mellan undervisningstid och skolresultat. I Sverige har eleverna färre undervisningstimmar än OECD-snittet; det motsvarar ungefär en vecka per läsår under grundskoletiden, och då har man ändå inte räknat bort de lärarlösa lektionerna. Detta är något vi måste titta närmare på. Kristdemokraternas ingång har sedan länge varit att vi behöver utöka undervisningstiden så att vi åtminstone kommer upp i OECD-snittet.

Väl så viktigt är dock att eleverna får tidiga stödinsatser när man ser att någon har svårt att nå målen. Det är helt på tok att skolorna sätter in mest stödinsatser under det sista grundskoleåret; skolan behöver vara mer flexibel och lyhörd. Man ska som sagt kunna sätta in resurser tidigt, och det ska inte vara fel att när det behövs ta några barn åt sidan i särskilda undervisningsgrupper. Det skulle gynna även de elever som kan behöva lite särskild stimulans för att inte tappa sugen och intresset.

Vi kristdemokrater vill bygga en skola där varje elev får möjlighet att utvecklas efter sin potential. Vi vill inte att någon ska lämnas efter och inte heller att någon ska hållas tillbaka. Detta gäller även barn från de nationella minoriteterna. Alldeles nyss hölls det ett seminarium här i riksdagen på detta tema.

Sverige har en hel del att jobba på här för att kunna leva upp till de åtaganden som finns gentemot de nationella minoriteterna. Vi kan hoppas att nya regler när

det gäller fjärr- och distansundervisning kommer att kunna förbättra dessa förutsättningar.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis ställa mig bakom Kristdemokraternas samtliga förslag i kommitté- och partimotioner. Eftersom våra förslag bereds förenklat avstår jag dock från yrkanden utan hänvisar till vårt särskilda yttrande.

(Applåder)

Anf. 114 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Jag noterar att Gudrun Brunegård ger uttryck för ungefär samma uppfattning som finns i ett motionsyrkande från Moderaterna i detta betänkande om att man borde organisera om elevhälsan och flytta den till regionen, om jag förstår Gudrun Brunegård rätt.

Jag skulle vilja veta mer om hur Kristdemokraterna tänker sig att detta ska fungera. Från min horisont handlar elevhälsans uppdrag om att arbeta förebyggande och om att vidta främjande åtgärder. Det handlar om att vi ska ha en hälsofrämjande skola som eleverna mår bra av att gå i. Då behöver elevhälsan, som jag förstår det, finnas nära den verksamheten.

Kanske behöver elevhälsan rent av finnas i den verksamheten och vara med i planeringen av strukturerna i den verksamheten – inte som en åtgärdandeinsats när någonting redan har gått fel utan för att med sina specifika kompetenser kunna vara med och planera hur skolan ska inkludera alla barn och hur skolan ska vara hälsofrämjande ur fysisk och psykosocial synpunkt.

Jag tänker att saker som balans mellan kost och motion och saker som goda och tillitsfulla relationer är de helt nödvändiga nycklarna för att människor ska må bra. Om dessa ska införlivas i skolans verksamhet behöver elevhälsan finnas nära den verksamheten – rent av i den verksamheten.

Hur skulle vi vinna på ett lyfta elevhälsan från denna verksamhet och längre bort, till residensstaden eller till närmaste ställe där regionen finns?

Anf. 115 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik:

Herr talman! Tack, Linus Sköld, för frågan! Det är jätteintressant att vi får tala lite mer om denna fråga, för det är en jätteviktig fråga.

Som jag sa i mitt anförande ska elevhälsan självklart fortfarande finnas på plats i skolan – i respektive skola där det bedrivs skolverksamhet. Den ska finnas där som en väl fungerande och integrerad del. Organisatoriskt har man dock sin chef på regionen, och där har man också möjlighet att samverka utan att det ska behöva uppstå huvudmannaskapsgränser när det gäller ärenden som handlar om den enskilda eleven.

Det finns ganska mycket erfarenhet från elevhälso-personal som upplever att kommunen som arbetsgivare inte förstår vad arbetet i elevhälsan innebär. Man får till exempel inte den fortbildning man behöver, och man kanske inte har de verktyg man behöver för att kunna bedriva sitt arbete. Vi tror att regionen är en

mycket bättre organisatör av detta. Man ska dock självklart ha ett väldigt nära samarbete med kommunen. Man ska se att detta är någonting som görs tillsammans.

Det finns många andra samverkansformer där man jobbar lokalmässigt nära varandra – familjecentralerna är en sådan modell. På en del ställen finns också barn- och ungdomshälsa där anställda hos olika arbetsgivare jobbar i samma lokaler. Jag tror att elevhälsan skulle vinna väldigt mycket på att detta lyfts upp på det här viset.

Anf. 116 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Jag tror att elevers hälsa vinner på att vi satsar på elevhälsan. Jag tror att elevers hälsa vinner på att vi satsar på en likvärdig elevhälsa och att vi med de nya utredningsdirektiven kan få till stånd en lägsta anständighetsnivå för vad det betyder att ha tillgång till elevhälsa för varenda elev i hela vårt land. Det tror jag att vi vinner på.

Jag tror att vi vinner på att ha nära samverkan mellan skolan – som i undervisande personal – och elevhälsan, innefattande specialpedagogisk kompetens, social kompetens och psykolog, läkare och skolsköterska. Jag tror att vi vinner på denna samverkan.

Vi vinner givetvis också på en bra samverkan mellan skolan, elevhälsan och barn- och ungdomspsykiatri, eller för den delen den sociala barn- och ungdomsvården på socialtjänsten. Självklart ska dessa samverkansprocesser bli bättre och närmare, och det behöver vi göra insatser för.

Men jag förstår fortfarande inte hur kvaliteten i den elevhälsa som eleverna möter dagligdags skulle bli bättre av att skolsköterskans eller skolkuratorns chef sitter i landstingshuset i stället för i kommunhuset eller rent av på skolan, organiserad under rektorn. Det får Gudrun Brunegård gärna utveckla.

Anf. 117 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)
replik:

Herr talman! Elevhälsan har en väldigt viktig roll att spela i det förebyggande arbetet och – precis som Linus Sköld sa i sitt första inlägg – i att tala om kost, hälsa, motion, fysisk aktivitet, att ha sunda levnadsvanor, att sova på nätterna och så vidare. Det kan man mycket väl göra även om man har någon annan som betalar ut lönen; det spelar ju ingen roll om den som betalar ut lönen sitter i residensstaden eller någon annanstans.

Man måste dock ha en god organisation, och jag är helt övertygad om att man kan nå dithän. Under den förra mandatperioden, när jag satt med i SKL:s primärvårdsberedning, fanns det en väldigt stor samsyn kring att detta – att överföra huvudmannaskapet och ha ett gemensamt huvudmannaskap för all hälso- och sjukvård – skulle vara en viktig reform för att kunna förbättra elevhälsan.

I dag är det uppdelat. Hälso- och sjukvården för de mindre barnen – upp till sex års ålder – bedrivs av landstinget. Sedan är det kommunens elevhälsovård

som ansvarar för de förebyggande delar som är kopplade direkt till skolan under nio till tolv års tid. All annan hälso- och sjukvård bedrivs dock fortfarande av landstinget, eller regionen, och sedan är det regionen som sköter det hela när de lämnar skolan.

Detta innebär en hattighet och en bristande kontinuitet för eleven. Ett samlat huvudmannaskap för elevhälsovården skulle gynna det hela, och det förhindrar inte att man fortfarande finns kvar i skolan och jobbar nära tillsammans med skolpersonalen.
(forts. § 15)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU26 Kommunala frågor

Punkt 3 (Vinster i välfärdsverksamhet)

1. utskottet

2. res. 4 (V)

Votering:

216 för utskottet

26 för res. 4

91 avstod

16 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 66 M, 20 KD, 18 L, 15 MP, 1 -

För res. 4: 25 V, 1 -

Avstod: 60 SD, 31 C

Frånvarande: 4 S, 4 M, 2 SD, 2 V, 2 KD, 1 L, 1 MP

Punkt 5 (Det kommunala utjämningsystemet)

1. utskottet

2. res. 5 (C)

Votering:

302 för utskottet

31 för res. 5

16 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 66 M, 60 SD, 25 V, 20 KD, 18 L, 15 MP, 2 -

För res. 5: 31 C

Frånvarande: 4 S, 4 M, 2 SD, 2 V, 2 KD, 1 L, 1 MP

Punkt 6 (Riktade statsbidrag till kommunsektorn)

1. utskottet

25 avstod
16 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 96 S, 66 M, 31 C, 1 V, 20 KD, 18 L,
15 MP, 1 -
För res. 2: 60 SD
Avstod: 24 V, 1 -
Frånvarande: 4 S, 4 M, 2 SD, 2 V, 2 KD, 1 L, 1 MP
Håkan Svenneling (V) anmälde att han avsett att avstå
från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Socialavgifter i övrigt)

1. utskottet
2. res. 4 (C)
3. res. 5 (KD)
Förberedande votering:
31 för res. 4
20 för res. 5
282 avstod
16 frånvarande
Kammaren biträdde res. 4.
Huvudvotering:
218 för utskottet
31 för res. 4
84 avstod
16 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 96 S, 66 M, 22 V, 18 L, 15 MP, 1 -
För res. 4: 31 C
Avstod: 60 SD, 3 V, 20 KD, 1 -
Frånvarande: 4 S, 4 M, 2 SD, 2 V, 2 KD, 1 L, 1 MP
Ali Esbati, Hanna Gunnarsson och Ciczie Weidby (alla
V) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha
avstått från att rösta.

§ 15 (forts. från § 13) **Övergripande skolfrågor** (forts. UBU10)

Anf. 118 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Varje barn har rätt att utvecklas så långt som möjligt. De skolsystem i världen som är mest framgångsrika på detta är de som är jämlika. Det är skolsystem där barn i behov av särskilt stöd får det tidigt, gärna innan de själva förstår att skrivandet, räklandet och läsandet hade kunnat bli ett problem.

Det här är några av de slutsatser som har väglett Miljöpartiets skolpolitik och som nu fortsätter att ligga till grund för regeringens politik och det samarbete kring skolfrågor som vi har inom ramen för januariavtalet tillsammans med Socialdemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna.

Med detta som grund arbetar vi i dag vidare med Skolkommissionens förslag om bland annat 6 miljarder mer till skolan för ökad likvärdighet. Det är pengar som ger mer till alla skolor och mest till dem som har störst behov.

Vi arbetar vidare med att ge dem som går lärarutbildning och dem som redan jobbar i skolan ökad kompetens om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Vi vill också om bättre förutsättningar för resurskolor och bättre möjligheter att ge mer tid för undervisning till de elever som behöver det för att kunna bli behöriga till gymnasiet.

För att tidigt upptäcka vilka som behöver särskilt stöd har vi infört läsa-skriva-räkna-garantin. Den utvärderas kontinuerligt så att vi verkligen implementerar den i praktiken. Det är ju inte så att vi inte tidigare har skrivit lagtext som säger att elever ska få stöd så fort det blir tydligt att de behöver det. Men nu har vi fått ett system på plats som verkligen gör att man går igenom eleverna tidigt och sätter in åtgärder.

Inom januariavtalet är vi också överens om att förbättra möjligheterna för de barn som har en särskild begåvning så att de ska få utvecklas längre och snabbare.

Vi arbetar fram lagförslag om minimikrav för elevhälsan. Det är centralt i en tid när vi ser en ökad psykisk ohälsa bland unga, särskilt flickor. Genom att se över betygssystemet kan vi förebygga en del av den psykiska ohälsa som kommer av den press som betygssystemet upplevs ge, där den sämsta prestationen får orimligt stort genomslag och där en dålig provdag faktiskt kan upplevas påverka chanserna för resten av livet.

Andra frågor som kommer att ha avgörande betydelse för att motarbeta ojämlikheten i skolan är de som jag hoppas kommer att presenteras av utredningen för en likvärdig skola. Jag hoppas att vi kan få genomtänkta och vetenskapligt grundade förslag som vi i denna kammare kan enas kring brett för att få på plats ett rättvist skolval för alla. Vi behöver ett system som motverkar snarare än förstärker effekterna av dagens stora boendesegregation.

Jag ser också fram emot att tillsammans med övriga partier i januariavtalet fortsätta diskussionerna om statens ansvar för skolan likvärdiga finansiering.

Fru talman! Ämnet för dagen är övergripande skolfrågor. En central fråga är hur vi säkerställer att barn och elever inte utsätts för kränkningar i skolan. När jag var tio år gammal satt jag med ett vitt A4-papper och tuschpennor i flera olika färger. Jag skrev ett brev till mig själv som vuxen. Jag hade då ingen aning om att jag skulle vara talesperson i skolfrågor för ett riksdagsparti. Men jag skrev till den vuxna Annika som jag ville skulle komma ihåg att den allra viktigaste frågan där och då var att arbeta mot mobbning.

Jag hade sett hur de vuxna stod på skolgården och tittade på barnen men inte såg det alldeles uppenbara: den ensamma flickan med utländsk bakgrund som systematiskt trakasserades på rasterna.

Jag satt hos rektor. Vi försökte nå fram, och vi pratade med lärarna.

Jag ville påminna den vuxna jag en dag skulle bli att inte glömma bort hur viktigt detta är. Mobbning kan nämligen förstöra barns skolgång, och hur skolgången är definierar i stor utsträckning hur livet som barn är.

Barn måste vara i skolan, och även om vi säger att vi har ett fritt skolval är det inte tioåringars verklighet när de kliver upp måndag morgon, särskilt inte de som blir mobbade.

Vi har i dag diskuterat en av de instanser som tar till vara barns rätt att inte bli kränkta. När rektorn, kommunen eller den fristående huvudmannen inte förstår och inte vidtar åtgärder ska Barn- och elevombudet utföra tillsyn och ta till vara barnens rätt.

Faktum är att Barn- och elevombudet är en av de mest effektiva instanserna för att utföra denna typ av uppgifter. Vi kan jämföra med Diskrimineringsombudsmannen, som väljer att bara driva vidare principiella fall. Barn- och elevombudet tillvarar varje barns rätt, och det är viktigt. Det är en styrka att man har gjort det enkelt att anmäla och att det därför är många som vågar vända sig dit.

Samtidigt finns det utmaningar med att lärare inte vågar eller upplever sig våga upprätthålla ordning och studiero i klassrummet. Vi behöver givetvis diskutera hur vi kan få ett så bra system på plats som möjligt. Men vi måste komma ihåg att det är otroligt viktigt och värdefullt att det finns en instans som alltid kommer att stå på barnens sida och som det är lätt att vända sig till när de vuxna som borde lyssna inte hör.

Jag är lite orolig för att vi i debatten gör Barn- och elevombudet till syndabock för ett i själva verket mycket större systemfel – ett systemfel som handlar om att skolor är rädda för att bli av med elever för att vi har satt en elevpeng per huvud ihop med ett vinstintresse.

När vi i början av mandatperioden träffade Sveriges Skolledarförbund berättade de att hot och hat från föräldrar om bland annat högre betyg, extra stöd eller andra åtgärder är en av de tre största utmaningar som rektorer möter i dag. Det är ett jätteproblem.

Jag är rädd att det är vi som har satt detta skolsystem på plats som bygger på en marknad med ett vinstintresse och där konsekvensen av en förlust av en elev från en dag till en annan handlar om sexsiffriga belopp. Detta behöver vi fundera över på djupet, och det är en större fråga än vad vi har gjort den till i dag.

Fru talman! Miljöpartiet har en ambitiös agenda för en mer jämlik skola som nu genomförs av regeringen inom ramen för januariavtalet, och det finns så mycket viktigt att tala om när det gäller övergripande skolfrågor. Eftersom vi genomför vår politik inom ramen för regeringssamarbetet yrkar jag bifall till utbildningsutskottets förslag.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 mars.)

§ 16 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Propositioner

2019/20:106 Stärkt integritet i Rättsmedicinalverkets verksamhet

2019/20:109 Kamerabevakning i kollektivtrafik och apotek – ett enklare förfarande

EU-dokument

COM(2020) 80 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en ram för att uppnå klimatneutralitet och om ändring av förordning (EU) 2018/1999 (Europeisk klimatlag)

§ 17 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 10 mars

2019/20:384 Polisens förmåga att upptäcka förfalskade handlingar

av *Thomas Morell* (SD)

till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 10 mars

2019/20:1068 Handläggningstiderna hos Pensionsmyndigheten

av *Linda Lindberg* (SD)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2019/20:1069 Sveriges ansvar för människor på flykt

av *Christina Höj Larsen* (V)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2019/20:1070 Tidningsbranschens ekonomiska kris

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2019/20:1071 Blyfri ammunition

av *Lina Nordquist* (L)

till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

§ 19 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 11 mars

2019/20:1032 Handläggningstider hos Lantmäteriet

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet *Per Bolund* (MP)